

«به نام خدا»

تهیه و تنظیم: مهدی رجبی

درس اول

فصل سوم

یادآوری از پایه نهم:

در سال گذشته (پایه نهم-فصل چهار-درس سوم) با ریشه گیری آشنا شدید!!! در اونجا ریشه دوم و سوم عددها برات معرفی شد! با هم مرور می کنیم:

به طور کلی اگر b یک عدد حقیقی مثبت باشد، $\sqrt{b}$ و $-\sqrt{b}$ را ریشه های دوم b می نامند. همان طور که می دانید عددهای منفی ریشه دوم ندارند. (صفحه ۶۸ کتاب درسی پایه نهم)

به طور کلی اگر b یک عدد حقیقی باشد، ریشه سوم آن را با $\sqrt[3]{b}$ نمایش می دهیم. هر عدد فقط یک ریشه سوم دارد. (صفحه ۶۹ کتاب درسی پایه نهم)

✓ ریشه و توان رابطه دوسویه (دوطرفه) با هم دارن، یعنی مثلاً:

$$2^3 = 8 \Leftrightarrow \sqrt[3]{8} = 2$$

فعالیت: برای هر تساوی رادیکالی یک تساوی توانی بنویسید و بالعکس.

$$(-5)^3 = -125 \Leftrightarrow \sqrt{50} = 5\sqrt{2} \Leftrightarrow$$

$$(0/5)^2 = 0/25 \Leftrightarrow \sqrt{45} = 3\sqrt{5} \Leftrightarrow$$

$$(-3)^3 = -27 \Leftrightarrow \sqrt[3]{8} = -2 \Leftrightarrow$$

نتایج حاصل از دو تعریف صفحه قبلی (یادآوری های پایه نهم)

۱- هر عدد حقیقی مثبت دو ریشه دوم دارد.

۲- هر عدد حقیقی فقط یک ریشه سوم دارد که با خود همون عدد هم علامته!

۳- اگر فرجه یا ریشه رادیکال دو باشد، رادیکال زمانی تعریف میشه که زیر رادیکال منفی نشه، به عبارت دیگه نامنفی (بزرگتر یا مساوی صفر) باشه!

مقدار تقریبی اعداد به فرم $\sqrt{a}$ یا $\sqrt[3]{a}$:

پارسال اگر یادتون باشه فصل ۲ پایه نهم اینجوری سوال میومد که مثلا رادیکال ۷ بین کدوم دو عدد صحیح؟ شما به صورت زیر عمل می کردی (مثال حل شده کتاب بود):

$$\sqrt{4} < \sqrt{7} < \sqrt{9} \Rightarrow 2 < \sqrt{7} < 3$$

حالا امسال میخوایم ببینیم مثلا $\sqrt[3]{25}$ حدودا چقدره؟ یه مقدار تقریبی براش میخوایم پیدا کنیم!!!! برای این کار کافیه شما گل پسر دو مرحله زیر رو بری:

۱- $\sqrt[3]{25}$ بین کدوم دو صحیح یا گویا قرار داره؟

$$\sqrt[3]{8} < \sqrt[3]{25} < \sqrt[3]{64} \Rightarrow 2 < \sqrt[3]{25} < 4$$

۲- از قسمت قبلی دو عدد بدست آوردی، حالا برای اینکه یه تقریب خوب و مناسب پیدا کنی، اعداد نزدیک به این دو عدد رو امتحان کن!!!

سلامی تو نیم ۱/۲ رو امتحان کنیم که نزدیک ۲ هست!!!

$$2/1^3 = 9/261 \quad \times$$

عدد ۲/۱ تقریب خیلی خوبی نیست و باید عدد دیکه ای رو امتحان کنیم مثلاً ۳/۹

$$۳/۹^۲ = ۵۹/۳۱۹ \quad \times$$

پس عدد ۳/۹ هم تقریب خوبی نیست!!! این بار چند عدد دیکه رو امتحان می کنیم:

$$۲/۵^۳ = ۱۵/۶۲۵ \quad \times$$

$$۲/۸^۳ = ۲۱/۹۵۲ \quad \times$$

$$۲/۹^۳ = ۲۴/۳۸۹ \quad \times$$

$$۳^۳ = ۲۷ \quad \times$$

اگر دقت کنید ریشه سوم ۲۵ باید بین ۲/۹ و ۳ باشد، پس با این حساب داریم:

$$۲/۹۱^۳ = ۲۴/۳۸۹ \quad \times$$

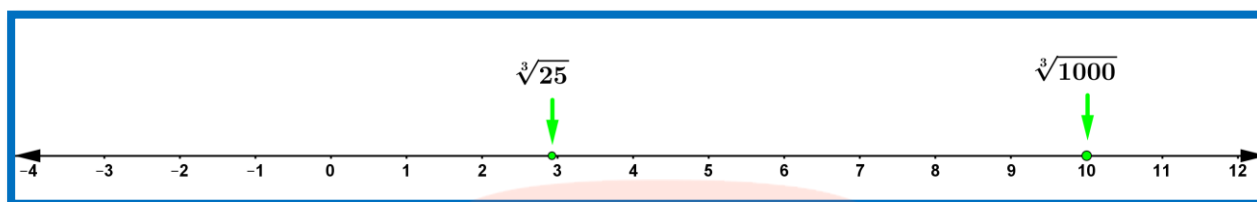
$$۲/۹۲^۳ = ۲۴/۶۴۲ \quad \times$$

$$۲/۹۳^۳ = ۲۵/۱۵۳ \quad \times$$

باز می بینیم که ریشه سوم ۲۵ باید بین ۲/۹۲ و ۲/۹۳ باشد، مثله این عملیات رو تا آخر جایی که میخوایم ادامه بدیم ولی خوب به همینجا ختمش می کنیم. اگر دقت کنید عدد ۲/۹۲ تقریب بهتری تا ۲/۹۳، دلیلش اینه که به ۲۵ نزدیک تره!!!

$\sqrt[3]{۲۵}$ برای نمایش ریشه سوم ۲۵ به کار می رود، اما در کاربردهای دنیای واقعی با مقادیر تقریبی آن مانند ۲/۹، ۲.۹۲، و ۲/۹۲۴ کار می کنیم. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

نمایش ریشه اعداد روی محور اعداد حقیقی (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

معرفی ریشه های چهارم:

در ادامه مسیرمون می خوام ریشه های چهارم یه عدد رو براتون تعریف کنم:

دقیقا شبیه ریشه دوم و سومه که پارسال خوندید!!!

پرسش: ریشه های چهارم عدد ۱۶ را بیابید؟؟؟

پاسخ: برای این کار کافیه از خودمون پرسیم که چه عددا اعدادی وجود دارن که اگر به توان ۴ برسن، حاصل میشه ۱۶؟؟؟

خب اگر یک مغز تو بکار بندازی میگی ۲ و ۲-! شاید یکی چرا؟ دلیلش و ادامه میکم:

$$۱۶ \xrightarrow{\text{ریشه های چهارم ۱۶}} ???$$

می دونیم که $۱۶ = (۲)^۴$ و $۱۶ = (-۲)^۴$ ، پس ریشه های چهارم ۱۶، ۲ و ۲- میشه!!!

به طور کلی اگر b یک عدد حقیقی مثبت باشد، $\sqrt[4]{b}$ و $-\sqrt[4]{b}$ را ریشه های چهارم b می نامند. همان طور که می دانید عددهای منفی ریشه چهارم ندارند، پس هر عدد حقیقی مثبت دارای دو ریشه چهارم مثبت است که قرینه یکدیگرند. (صفحه ۵۰ کتاب درسی)

مثال: جای خالی را در جدول تکمیل کنید، آخرین ستون را به دلخواه کامل کنید. (کارد در کلاس صفحه ۵۱ کتاب درسی)

عدد	۱۶	۶۲۵	۱۰۰۰۰	۳۱۲۵				
ریشه های								
چهارم								

معرفی ریشه پنجم:

در این قسمت از کار قصد داریم ریشه پنجم یک عدد حقیقی دلخواه رو معرفی کنیم:

پرسش: جاهای خالی را کامل کنید. (کارد در کلاس صفحه ۵۱ کتاب درسی)

عدد	-۳۲		-۲۴۳		
ریشه پنجم		۵		-۱	-۱۰

به عنوان مثال می‌خوایم بدویم ریشه پنجم -۳۲ چقدره؟؟؟ برای این کار باید از خودمون پرسیم چه عددی به توان ۵

برسه میشه -۳۲ ؟ بایکم فکر میکنیم -۲ میشه چون: $(-۲)^۵ = -۳۲$

www.my-dars.ir

حالا بقیه جدول رو خودتون کامل کنید...

توجه: ریشه پنجم سه عدد صفر و ۱ و -۱ با خود عددها برابره!!! (چرا؟)

به طور کلی اگر b یک عدد حقیقی باشد، ریشه پنجم آن را با $\sqrt[5]{b}$ نمایش می دهیم. هر عدد فقط یک ریشه پنجم دارد که با خود همیشه هم علامت است، یعنی اگر عدد مثبت باشد، ریشه پنجم آن مثبت و اگر عدد منفی باشد، ریشه پنجم آن منفی است.

(صفحه ۵۱ کتاب درسی)

نکات خیلی مهمی که در سوالات تمرین درس اول فصل

۳ (صفحه ۵۱ و ۵۲ کتاب درسی) غیر مستقیم ارائه شده:

نکته اول: اگر a عدد حقیقی مثبتی باشد، برای a و $\sqrt[3]{a}$ سه حالت ممکنه پیش بیاد (سوال ۲)

$$(1) \quad \sqrt[3]{a} > a \Leftrightarrow 0 < a < 1$$

مثلاً اگر $a = 0.5$ باشد، داریم: $\sqrt[3]{0.5} > 0.5$ $\frac{79}{100} \approx \sqrt[3]{0.5} > 0.5$

$$(2) \quad \sqrt[3]{a} < a \Leftrightarrow a > 1$$

مثلاً اگر $a = 8$ باشد، داریم: $\sqrt[3]{8} < 8$

$$(3) \quad \sqrt[3]{a} = a \Leftrightarrow a = -1 \text{ یا } 1 \text{ یا } 0$$

گروه آموزشی عصر

ASR_Group@outlook.com

@ASRschool2

نکته دوم: اگر a عدد حقیقی باشد، داریم (سوال ۵)

الف) اگر $a > 1$ باشد، همیشه داریم:

$$\dots > a^4 > a^3 > a^2 > a > \sqrt{a} > \sqrt[3]{a} > \sqrt[4]{a} > \sqrt[5]{a} > \dots$$

هرچی توان بزرگتر (ریشه کوچک تر) بشه، حاصل هم بزرگتر میشه!

ب) اگر $0 < a < 1$ باشد، همیشه داریم:

$$\dots < a^4 < a^3 < a^2 < a < \sqrt{a} < \sqrt[3]{a} < \sqrt[4]{a} < \sqrt[5]{a} < \dots$$

هرچی توان بزرگتر (ریشه کوچک تر) بشه، حاصل کوچکتر میشه!!!

پ) اگر $a < -1$ باشد، همیشه داریم:

$$\dots > a^5 > a^3 > a > \sqrt[3]{a} > \sqrt[5]{a} > \dots$$

مثل حالت (الف) می مونه، هرچی توان بزرگتر (ریشه کوچک تر) بشه، حاصل هم بزرگتر میشه!

ت) اگر $a < -1$ باشد، همیشه داریم:

$$\dots < a^5 < a^3 < a < \sqrt[3]{a} < \sqrt[5]{a} < \dots$$

مثل حالت (ب) می مونه، هرچی توان بزرگتر (ریشه کوچک تر) بشه، حاصل هم کوچک تر میشه!

تذکر خیلی مهم: این دو نکته به شدت آزمونی و خوب باید به همه حالت هاش مسلط بشید، در ادامه

برتون به سوال حل می کنم، تا بدو نید چطور می سوال میاد.

تست نمونه: اگر $0 < a < 1$ - باشد، کدام گزینه نادرست است؟

(۱) $a^5 > a^3$ (۲) $a^5 > a^2$ (۳) $a^2 > a^5$ (۴) $\sqrt[3]{a} > a^3$

پاسخ: در این سوال هم با عددگذاری میشه به جواب رسید و هم با نکات صفحه پیش!!

✓ طبق نکته ۲ حالت (پ) هرچی توان بزرگتر بشه حاصل بزرگتریشه، پس **گزینه یک** درسته!

✓ **گزینه دوم** هم درسته چون a^2 مثبت و حتما از a^0 که مثبت بزرگتره!

✓ **گزینه سوم** گفته بودیم هرچی ریشه کوچیکتر بشه، حاصل بزرگتریشه، پس این گزینه هم درسته!

✓ پس ناکزیر باید **گزینه ۴** غلط باشه...

خب خدا قوت عزیزان...

تا اینجا کار سحرآمیز شد مطالب مهم درس اول گفته بشه

درس دوم باریشه n ام یک عدد حقیقی آشنا میشیم...

"موفق و شاداب باشید"